

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Bents, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hookstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Stog; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunat, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marnelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr G. Meima, Groningen; Dr J. C. Ruffmann, Utrecht; Dr J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Druckers-uitgeverij:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gronk.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Afschrijving: 11.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned. Indië 17.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Lower nummers 1915.

INHOUD: De Bergrede, III. — Op de Schrift. Wat het voor naam is, (1 Joh. 3:2). — Kerkelijk Leven: Synodale drukken, XXIII. Het schisma werkt loer. Het vonds van Prof. Hultema, I. — Het Dagboek van Pierre Loti, IV. — Literatuur en Kunst: Karel van den Oever, I. — Het Boek van de Wijk. — Persoonlijk. — Pop. Wetenschap: pelijke Schetsen: Glibertus Vooijus. — Kerkzaken. — Advertenties.

DE BERGREDE.

III.

Zijn we thans zoo ver gevorderd, dat de Bergrede als één geheel voor ons staat, dan komen uit den aard der zaak vragen naar voren als, wat is dan de gang van het betoog, wat is de draad, die door dat geheel loopt en het samenhoudt?

Het is goed, eer we deze dingen overwegen, eerst een andere zaak aan de orde te stellen, omdat die ook in verband staat met het oordeel, dat we hebben over het geheel der Bergrede.

Men is bekend met den arbeid der godsdienst-historische school. Haar ideaal is eerst de verschillende godsdiensten, die er op de aarde bestaan, te onderzoeken en te beschrijven, om dan daarna het wezenlijke van elke religie en van de religie in het algemeen te kunnen aanwijzen. Zoo meent ze ook samenhang, ontwikkeling op het terrein van den godsdienst te kunnen vinden. We willen niet onderschatten, het vele dat door de mannen van deze richting is gedaan. Door hun arbeid immers zijn allerlei godsdiensten ons beter bekend geworden, waarvan niet het minst de zending heeft geprofiteerd en hebben we beter inzicht gekregen in tal van verschijnselen op godsdienstig gebied. Maar we houden één bezwaar, een bezwaar, dat van beslissende betekenis is, omdat het een principieel karakter draagt. Voor de aanhangers der genoemde richting staan, wat het wezen betreft, alle godsdiensten ten slotte gelijk, er kan verschil in orde, in graad, in betekenis zijn en des wege kan de eene religie hooger te stellen zijn dan een andere, de woorden waar en valsch wil men op het gebied der religie niet toepassen. Daartegen blijft ons protest gaan. Ons leert Gods Woord: Want alle de goden der volken zijn afgoden, maar de Heere heeft de hemelen gemaakt (Ps. 96:5). De Christelijke religie is de eenig ware en daarnaast is slechts pseudo-religie.

De godsdiensthistorische school heeft zich ook met de Bergrede bezig gehouden. Ze heeft opgemerkt, dat tal van spreken, in haar te vinden, tot zelfs de beelden van het volmaakte gebod, analogieën zijn, om niet te zeggen parallellen in woorden door Joodsche Rabbijnen gesproken.

En zoo wil men de Bergrede, dit prachtstuk uit Jezus' onderwijs, ten slotte niet hooger waardeeren, dan een rede van Jezus van Nazareth, waarin Hij bijeenvoegde allerlei gedachten, die ook door anderen zijn uitgesproken, waarin Hij niet oorspronkelijk was, maar eenvoudig bleef in de paden, die het Joodsche volk, waaruit Hij voortkwam, reeds lang had betreden.

Wat zullen we van deze dingen zeggen?

Ontkend kan niet, dat verschillende spreken van Joodsche Rabbi's ons dadelijk aan de Bergrede herinneren.

We geven een enkel treffend voorbeeld. Rabbi Tarphon, die omstreeks 100 na Chr. leefde, heeft gezegd: Het zou mij verbazen, als er onder de thans levende menschen iemand was, die een berisping wil aanvaarden. Zou men tot hem zeggen, haal den splinter uit uw oog, dan zou hij antwoorden, haal den balk uit uw oog. Niemand, die niet denkt aan Matth. 7:4 en 5.

Nu komen hier allerlei dingen aan de orde. We zeiden reeds, dat Rabbi Tarphon leefde omstreeks 100 na Chr., dat is niet alleen, nadat Jezus de Bergrede hield, maar zelfs lang nadat Mattheus zijn evangelie schreef. Zoo kan van het meerendeel der parallellen, uit de Joodsche literatuur aangehaald worden, gezegd, dat ze misschien wel eerder hebben bestaan, maar dat voorzover we weten, hun oorsprong ligt na dien van het Nieuwe

Testament. Daarmede is reeds de mogelijkheid ontstaan, al kan worden toegegeven, dat die door andere hier niet nader te ontwikkelen oorzaken niet zoo groot is, dat de Rabbijnen ontleend hebben aan het Evangelie.

Maar ten slotte, daar ligt het zwaartepunt niet. Ook hier geldt het: als twee hetzelfde zeggen, is het niet hetzelfde. We zouden reeds aan de boven aangehaalde spreuk van Rabbi Tarphon kunnen aantoonen, dat zijn gedachtegang een geheel andere is, als die, welke onze Heiland ons predikt. Maar liever nemen we het in verband met den gang van ons betoog centraal. Dat is niet de hoofdzak, of de woorden dezelfde zijn, maar wat hun inhoud is. Jodendom en Christendom verschillen in wezen. God is voor den Christen een andere dan voor den Jood. En als Jezus ons predikt van Zijn Vader in de hemelen. Die door Zijn ontferming ook onze Vader zijn wil, als Hij ons predikt van het koninkrijk Gods, dan is dat niet te vergelijken, dan is dat van geheel andere orde, als wanneer nusschen een Joodsch Rabbijn soortgelijke woorden gebruikt.

De historische vraag, wie heeft een bepaald beeld, een bepaald woord het eerst gebruikt, is ten slotte van niet veel belang. Twee personen kunnen op dezelfde gedachte komen, iemand kan aansluiten bij de gedachte en de woorden van zijn tijd om eigen stelsel, eigen gedachten bekend te maken. Al deze dingen geven den doorslag niet. Waar het op aankomt is altijd weer, wat is de centrale inhoud, wat is beginsel en uitgangspunt.

En dan blijft het van de Bergrede gelden, zelfs al zou er hier en daar gelijkheid zijn met spreken der Joden: Hij leerde als machthebbende en niet als de Schriftgeleerden.

* * *

Kwamen we met het vorige reeds tot de gedachte, die de Bergrede beheerscht, we hebben daar nu nog nader op in te gaan en bepaald de vraag te beantwoorden, loopt door het betoog een draad en kan dus van een betoog worden gesproken of hebben we te maken met woorden van den Zaligmaker, die alleen deel uitmaken van de prediking, die Jezus Christus de Zoon van God tijdens Zijn omwandeling op aarde als deel van Zijn werk moest doen hooren. Anders gezegd, vindt de Bergrede haar eenig middelpunt daarin, dat ze als geheel kwam van de lippen van den Middelaar Gods en der menschen, of is er ook nog een bepaald principe aan te wijzen, dat al deze woorden samenhoudt.

Nu is deze vraag niet zoo gemakkelijk te beantwoorden. Naar den wil des Heeren was het toen, toen de Zoon Gods op aarde kwam, de volheid des tijds. De vleeschwording des Woords moest naar Gods bestel plaats grijpen onder Israël. Jezus is uit het zaad van David naar het vleesch. In verband daarmede heeft Jezus Christus, Die van alle tijden is, zich willen schikken naar dien bepaalden tijd, heeft Hij geleefd als Israëliet onder Zijn volk.

Dat bepaalt voor een niet gering deel den vorm, waarin Hij Zijn werk heeft gegeven. Reeds een vorig maal kwam ter sprake, dat Jezus zich in de wijze waarop Hij Zijn onderwijs gaf, bij de Schriftgeleerden tal hebben aangesloten. Nu komen we van een andere zijde daarop terug.

Wij Westerlingen houden van het streng logische betoog. We schrijven verhandelingen. We geven scherpe begripsbepalingen, zoo komen we tot duidelijkheid.

Maar de Oosterling is anders. Bij hem is meer het mediteeren. Wie mediteert redeneert niet, doch komt door bijzondere gelachten-associaties van het één op het ander. Dan is er wel eenheid, maar niet één eenheid, die door een reeks van met voegwoorden aan elkander verbonden zinnen wordt opgebouwd. Het Hebreeuwsch heeft weinig voegwoorden, het heeft ze niet noodig.

Neem de spreken van Salomo, neem den brief van Jakobus en vergelijk ze met de brieven van

Paulus. Paulus moge een Hebreër uit de Hebreëen zijn geweest, zijn wieg stond in de Grieksch-Romeinsche wereld. En al heeft hij de school der Rabbijnen doorloopen, en al dragen zijn brieven daar al de sporen van, hij kan ook als een Westersing logisch redeneeren, wat niet minder in zijn brieven aan den dag treedt.

Zoo is het in den brief van Jakobus niet, zoo is het ook in de Bergrede niet. Er is samenhang, er is verband, maar zoo, dat het naar onze opvattingen slechts zeer los is, omdat wel een algemeene gedachte het geheel bijeenhoudt, maar niet op zulk een wijze, dat die eerst duidelijk vooropgezet wordt en dan in haar onderdeelen ontwikkeld.

De Bergrede vangt aan met de zaligsprekingen. Laat ge die doorloopen tot vs 12, dan komt dadelijk de vraag, hoe is de samenhang tusschen vs 12 en 13. En komt ge tot 5:17 dan rijst dezelfde vraag ten opzichte van vs 16 en 17. Van vs 21 tot het einde van hoofdstuk 5 loopt het duidelijk over de tegenstelling tusschen de gerechtigheid, die Jezus predikt en die der Farizeeën. Maar dezelfde gedachte beheerscht ook het naar den vorm geheel anders uitzijnde eerste deel van hoofdstuk 6, dat dan weer door het Onze Vader wordt onderbroken. Onderbroken — en toch gaat het in het geheel, waarin Jezus de zijnen bidden leert over het geheel!

We kunnen dit schema niet verder uitwerken. Het was trouwens genoeg om te laten zien, dat aan de eene zijde zeer zeker samenhang in de Bergrede valt op te merken, maar dat dit toch aan de andere zijde niet meer wil zeggen, dan dat het geheel door een leidende gedachte wordt samengehouden.

Een leidende gedachte, is die er? We gelooven van wel en we oordeelen, dat juist die leidende gedachte inzicht in de betekenis van het geheel kan geven.

De leidende gedachte van de Bergrede vinden we in Matth. 5:20: Want ik zeg u, tenzij uw gerechtigheid overvloediger is dan die der Schriftgeleerden en der Farizeeën, dat gy in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.

Jezus Christus van God gekomen predikt een nieuwe gerechtigheid en stelt die in verband met Zijn koninkrijk. Dat hebben we nader te ontwikkelen. En we hopen dat te doen niet antithetisch tegenover hen, die een ander woord als thema aannemen, b.v. Matth. 5:17, maar zoo, dat we laten zien, hoe met de aangewezen grondgedachte het geheel in verband staat.

Voor heden nog één opmerking. De grondgedachte wordt in verschillende vormen herhaald. Dat zijn de hoogepunten van Jezus' onderwijs. We noemen hier m.n. Matth. 5:48; 6:34; 7:12.

Wie deze verzen aandachtig overweegt en ze in verband brengt met Matth. 5:20, hoort er de toelichting in van de nieuwe gerechtigheid, die Jezus van de zijnen komt eischen.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

Wat het voornaamste is.

Gehelien, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. 1 Joh. 3:2.

„Wat wij zijn zullen.”

De apostel doelt met deze woorden op de toekomstige heerlijkheid van de kinderen Gods: het volle hemellevens in den staat der volmaaktheid: de zaligheid, die God bereid heeft dien die Hem liefhebben; wanneer de dood volkomen zal verslonden zijn tot overwinning, en God alle tranen van de oogen zal afwissen, en alle dingen zullen nieuw gemaakt zijn.

Die toekomstige heerlijkheid nu, — zegt Johannes — is ons nog niet geopenbaard.

Wij weten er wel iets van. Op het pad van den Christen valt een enkele straal der heerlijkheid. En de glans daarvan is zoo schoon, dat het hart